

Kilometriniimiä ja Google-magiaa

Teosten nimien kääntämisestä ja kääntymisestä

Osalle japanilaisista teoksista vakiintuu lännessä nopeasti yksittäinen käännösniimi, osalle taas ei. Mitkä asiat tähän vaikuttavat – ja millaisia asioita länsimaiset julkaisijat joutuvat ottamaan huomioon päätteessään siitä, millä nimellä jonkun teoksen julkaisevat?

Monilla mangoilla, etenkin shounenmangoilla, on usein helpot ja suoraviivaiset nimet. Niiden suhteen ei juuri käännösratkaisuja tarvita: *Ao no Exorcist* on täysin yksiselitteisesti *Blue Exorcist*, *Ansatsu kyoushitsu* taas *Assassination Classroom*. *One Piece*n ja *Doubtin* nimet on jopa valmiiksi kirjoitettu latinalaisin aakkosin.

Toisinaan nimissä on kuitenkin rakenteita, joita ei kohdekielessä ole. Tällaisissa tapauksissa nimi on usein järkevää korvata toisella, jotta sen alkuperäinen merkitys välittyisi.

Kuka on imouto?

Hyvä esimerkki on vaikkapa **Emä Toyaman** hiljattain englanniksi julkaistu manga *Watashi ni xx shinasai*. Kodansha Comics julkisti sen alun perin suoraan käännetyllä nimellä *Do [insert here] to me*, joka ei toimi englanniksi lainkaan. X-kirjainten olisi sen nimessä tarkoitus olla mykkiä, kuten *xxxHolicissa*, mutta lännessä ajatus tyhjästä placeholder-elementistä teoksen nimessä on vieras.

Manga julkaistiin lopulta nimellä *Missions of Love*. Alkuperäinen käännösniimi oli selvästi japanilaisten päättämä, ja Kodanshan amerikkalaiset työntekijät olivat tajunneet sen huonouden ennen julkaisua. Esimerkiksi JMangalla on kuitenkin selvästi töissä vain huonosti englantia osaavia japanilaisia, sillä sen nimet ovat malliesimerkkejä kököistä suorista käännöksistä.

JMangan käsittelyssä **Shiron Yama no susu** me on muuttunut *Encouragement of Climbiiksi*, **Natsumi Konjoon** *Mousou shoujo otaku-kei* taas *Otaku-type Delusion Girliksi*. Molemmat nimet ovat periaatteessa kielioipillisesti oikein, mutta niitä ei voi väittää hyvällä tahdollakaan sujuviksi. Jälkimmäisen mangan tapauksessa tilanne on sitäkin surkuhupaisampi, että se on julkaistu aikoinaan englanniksi nimellä *Fujoshi Rumi*.

Suoraan käännetyt nimet eivät vain yleensä ota tulta alleen – hyvänä esimerkkinä *Seitokai no ichizon*, jota edes Crunchyroll ei yritä kut-

”Jos Fullmetal Alchemist alkaisi nyt, siitä alettaisiin lännessäkin epäilemättä puhua Hagareninä eikä FMA:na.”

sua ”Student Council’s Discretioniksi”. Suoraan käännettäessä paljon tuntuu olevan kiinni siitä, löytyykö japaniksi helposti lausuttavalle sanalle helppoa englanninkielistä vastinetta, vai muuttuuko nimi käännettäessä kielensolemuttajaksi.

NGE ja GTO, Litbus ja Kurobasu

Hirumu Arakawan *Hagane no renkinjutsushi* tunnetaan *Fullmetal Alchemistina* lähes kaikkialla maailmassa – sellaisissakin maissa, joissa ei englantia puhuta. Sama pätee myös **Yana Toboson** *Kuroshitsuji*n eli *Black Butlerin*.

Kuroshitsuji on *Fullmetal Alchemistia* tuorempi sarja, joten käännösniimen myötä sen alkuperäinen nimi on monelle tuttu. Näin globaalina animeharrastamisen ja Twitter-hashtagien aikakaudella sarjat tulevatkin länsimaisille kulttuurille tutuiksi usein ennen kaikkea alkupe- räisellä nimellä.

Sama pätee myös sarjojen lempinimiin. Aikoinaan tällaisina lempiniminä käytettiin länsimaistyyllisiä alkukirjainlyhenteitä, *Tengen Toppa Gurren-Lagannin* ”TTGL” yhtenä viimeisistä esimerkeistä. Jos *Fullmetal Alchemist* alkaisi nyt,

siitä alettaisiin lännessäkin epäilemättä puhua japanilaisittain *Hagareninä* eikä *FMA:na*.

Viime vuosina muotiin tulleet lauseenmit- taiset ranobenimet on suorastaan tarkoitettu lyhennettäväksi paritavuisiksi lempinimiksi. Tässä ongelmaksi saattaa muodostua se, että ranobe- sarjat saattavat nykyään saada nimesovituksia niin nopeasti, että mitään virallisesti päätettyä lyhennettä ei ole ehtinyt muodostua.

Boku wa tomodachi ga sukunai -animen alettua fanit kinastelivat netissä kuuksia siitä, pitäisikö sitä kutsua *Haganaiksi* vai *Bokutomoksi*. Tulevana keväänä alkavan *Yahari ore no seishun rabukom wa machigatteiru*n lyhenteeksi vakiin- tui *Oregairu* vasta, kun animen nettisivut avattiin.

Vielä pahemmin on käynyt *Mondaijitchi ga isekai kara kuru sou desu yolle*. Sillä ei ole vielä minkäänlaista vakiintunutta lempinimeä, ja Crunchyrollin siitä käyttämä käännösniimi *Prob-*

kimi ni todoke
++ From Me to You ++

lem children are coming from another world, aren't they? on mahdollottoman hankala. Herää kysymys, voiko sarja kerätä faneja lainkaan, jos siitä ei voi edes kunnolla puhua.

Palkitseeko Google kääntämättömyydestä?

Tällaisessa tilanteessa länsimaisen julkaisijan voi olla houkuttelevaa keksiä sarjalle kokonaan uusi nimi. Moraalikysymykset tulevat tässä tilanteessa vastaan – saako teokselle niin olennaisen osan kuin nimen noin vain korvata itse keksimällä? Eikö se ole osa teosta siinä missä sen muutkin elementit?

Tätä vastaan voi esittää kaksi mahdollista argumenttia. Ensimmäinen on kysymys siitä, onko teoksen nimellä välttämättä ylipäätään aina taiteellista arvoa. Entä jos se on vain sattumalta valittu sana tai vain päähenkilön nimi?

Jälkimmäisestä toimii hyvänä esimerkkinä **Yuna Kagesakin Karin**, jonka Tokyopop julkaisi weeaboohenkeä tihkuvalle uudisnimellä **Chibi Vampire**. Myös **Shuri Shiozun Ghost!** muuttui Tokyopopin tallissa **Eerie Queerieksi**.

Nämä nimet ovat toki mauttomia, mutta ne kuvaavat paljon paremmin sarjojensa sisältöä – **Karin** todellakin kertoo pikkutyttövampyyristä, ja **Ghostissa** on homoja ja yliuunnollisuuksia. Sekä **Chibi Vampire** että **Eerie Queerie!** olivat tieltävästi Tokyopopille aikoinaan suuria kaupallisia menestyksiä.

Punainen jättiläinen on julkaissut sattumoisin nämä molemmat mangat suomeksi alkuperäisnimillään. Tammen **Antti Valkaman** mukaan **Karin** myi kohtuullisesti, mutta ei ollut mikään hitti. **Ghost!** taas ei myynyt senkään vertaa. Voidaanko siis todeta, että nimien liberaali kääntäminen kannattaa?

Yksiselitteistä vastausta on mahdoton antaa, koska nimen merkitystä on vaikea erottaa muista vaikuttajista, kuten kansikuvista, julkaisuajasta ja kilpailutilanteesta. Esimerkiksi **Dark Horse** julkaisi **Oreimo**-mangan alkuperäisellä nimellä varmasti tuoteperheen tunnettuuden takia, mutta jos se floppaa, syy on varmasti ihan mangan itsensä laadussa eikä huonossa nimivalinnassa. Ainakin "oreimo" on googlettava sana, toisin kuin "ghost".

Toisaalta mitään tarkoitamattomien ja kuvaamattomien nimien kuningas **Azumanga Dai-oh** kohosi aikoinaan lännessä klassikon asemaan ihan ilman käännösnimeäkin. Ja se on vain yhdistelmä tekijänsä **Kiyohiko Azuman** nimeä ja mangan julkaisulehti **Dengeki Daiohin** nimeä.

Koska kielissä on eroja, on käännettävä

Toinen mahdollinen argumentti on jo aiemmin mainittu huomio siitä, että jotkut japaninkieliset rakenteet ja erikoistermit eivät vain toimi suoraan käännettynä. Ne on siis parempi kääntää liberaalisti, jotta nimen merkitys välittyy.

Esimerkiksi NIS America julkaisi **Denpa onna to seishun otoko**-animen nimellä **Ground control**

to psychoelectric girl. Tämä onnistuu näppärästi ohittamaan sen, että alkuperäinen nimi sisältää kaksikin termiä, joille ei ole suoraa englanninkielistä vastinetta.

Ihan yhtä sujuvasti ei onnistunut **Sentai Filmworks**, joka aikoo julkaista **Chuunibyō demo koi ga shitain** nimellä **Love, Chunibyō, & Other Delusions**. Kasiluokkalaistauti on kääntämättömänä käännösnimessäkin – mutta ainakin se on nimenä napakampi kuin japanilaisten itse keksimä käännös **Regardless of My Adolescent Delusions of Grandeur, I Want a Date**, jota ei käytä kukaan.

Crunchyroll on myös toisinaan kunnostautunut liberaalin kääntämisen saralla. **Tonari no kaibutsu-kun** ja sen käännösnimi **My Little Monster** viittaavat molemmat hankalasti hillittävään poikaan. Alkuperäinen nimi (suoraan kääntäen "hirmio vieressäni") kuitenkin viittaa enemmän

vierisessä pulpetissa istumiseen, käännösnimi taas enemmän sarjan teemana olevaan vertauskuvalliseen kaulapannassapitämiseen. Näin ollen jälkimmäisen nimen voi sanoa olevan jopa parempi, koska eihän sarjassa alun jälkeen kauheasti tunnilla istuta.

Eri asia sitten on, mitä hyötyä fikstakaan käännösnimestä on, jos kaikki tulevat ta-pauksessa puhumaan näistä sarjoista vain "Kaibutsu-kunina", "Chuununa" ja "Denpa onnana". Tuntuu siltä, että globalisoituneen animeharrastamisen maailmassa "virallisten" käännösnimien merkitys on vähentynyt – tai jopa olematon. ●

Ground Control to Psychoelectric Girl

